

**GLOBAL EKOLOGIK STANDARTLAR VA BARQAROR
RIVOJLANISH KONSEPSIYASINING AHAMIYATI**

Saliyev Suxrob Odiljon o'g'li

O'zbekiston Respublikasi vazirlar mahkamasi huzuridagi

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabining MBA - global menejment mutaxassislikl
tinglovchisi

departament707@gmail.com

Annotatsiya: global ekologik standartlar va barqaror rivojlanish konsepsiyasi iqlim o'zgarishi, resurslarning kamayishi va ijtimoiy tengsizlik sharoitida tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu standartlar davlatlar va tarmoqlar uchun mezon bo'lib xizmat qiladi va ularni iqtisodiy o'sish va ijtimoiy tenglikni rag'batlantirish bilan birga atrof-muhitni muhofaza qilish amaliyotiga yo'naltiradi. Ushbu maqola xalqaro ekologik standartlarning ahamiyati, ularning barqaror rivojlanishga ta'siri va manfaatdor tomonlar o'rtasida hamkorlikdagi sa'y-harakatlar zarurligini o'rganadi.

Kalit so'zlar: atrof-muhit standartlari, barqaror rivojlanish, iqlim o'zgarishi, global boshqaruv.

**ЗНАЧЕНИЕ ГЛОБАЛЬНЫХ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ
СТАНДАРТОВ И КОНЦЕПЦИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ**

Салиев Сухроб Одилжон угли

Студент Высшей школы бизнеса и предпринимательства по специальности MBA
— глобальный менеджмент

При Кабинете Министров Республики Узбекистан

departament707@gmail.com

Аннотация: глобальные экологические стандарты и концепция устойчивого развития приобретают все большее значение в контексте изменения климата, истощения ресурсов и социального неравенства. Эти стандарты служат ориентирами для стран и отраслей и направляют их в практике, которая защищает окружающую среду, одновременно содействуя экономическому росту и социальному равенству. В данной статье рассматривается важность международных экологических стандартов, их влияние на устойчивое развитие и необходимость совместных усилий заинтересованных сторон.

Ключевые слова: экологические стандарты, устойчивое развитие, изменение климата, глобальное управление.

THE IMPORTANCE OF GLOBAL ENVIRONMENTAL STANDARDS AND THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Saliyev Suxrob Odiljon ugli

Student of the Higher School of Business and Entrepreneurship, specializing in MBA -
global management

Under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan

departament707@gmail.com

Abstract: global environmental standards and the concept of sustainable development are becoming increasingly important in the face of climate change, resource depletion, and social inequality. These standards serve as benchmarks for

countries and sectors, guiding them towards environmental protection practices while promoting economic growth and social equity. This article examines the importance of international environmental standards, their impact on sustainable development, and the need for collaborative efforts among stakeholders.

Keywords: *environmental standards, sustainable development, climate change, global governance.*

KIRISH

Jahon amaliyotida hududlarni barqaror rivojlantirish, ularning iqtisodiy hamda ekologik tizimlarini o'zaro samarali uyg'unligida o'rganishga alohida ahamiyat qaratilmoqda. Xususan, mamlakatlar rivojlanishi bevosita hududlar barqarorligiga bog'liq bo'lib, mazkur masalaning ijobiy jihatlari innovatsion iqtisodiyotni kengaytirish asosida resurslardan oqilona hamda samarali foydalanishni o'z ichiga qamrab olmoqda. Jumladan, iqtisodiyotda ishlab chiqarish faoliyatini to'g'ri tashkil qilish, soha davomiyligi va o'sishini ta'minlash resurslar mavjudligiga bog'liq. Bu esa, hududlarning barqarorligini ta'minlashda iqtisodiy va ekologik tizimlarning uyg'unligini ta'minlashga qaratilgan boshqaruv qarorlarining samarali amal qilishi bilan bog'liqdir. Dunyo misli ko'rilmagan ekologik muammolar bilan kurashar ekan, global ekologik standartlar va barqaror rivojlanishning ahamiyatini ortiqcha baholab bo'lmaydi. Haroratning ko'tarilishi, tabiiy ofatlar soni ortib borayotgani va resurslarning kamayib borayotgani sababli, ushbu muhim muammolarni hal qiladigan yagona strategiyalarga zudlik bilan ehtiyoj bor. Global atrof-muhit standartlari mamlakatlar va tashkilotlarga iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotni rag'batlantirish bilan birga atrof-muhitga ta'sirni

SJIF:5.219

minimallashtiradigan amaliyotlarni amalga oshirish uchun asos bo'lib xizmat qiladigan muhim vosita sifatida ishlaydi.¹

ASOSIY QISM

So'nggi o'n yilliklarda dunyo iqlim o'zgarishi, o'rmonlarning kesilishi, ifloslanish va biologik xilma-xillikning yo'qolishi kabi bir qator ekologik muammolarga duch keldi. Bu masalalar atrof-muhitni boshqarish va global ekologik standartlarni o'rnatishga yagona yondashuv zarurligini ko'rsatdi. Bunday standartlar mamlakatlar va sanoatlarga tabiiy muhitni saqlab qolish va ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyotni ta'minlashga qaratilgan amaliyotlarni ishlab chiqishda yordam beradigan muhim ko'rsatmalar bo'lib xizmat qiladi. Siyosat va amaliyotlarni ushbu xalqaro standartlarga moslashtirish orqali davlatlar umumiy miqyosda barqarorlikni rag'batlantiradigan global atrof-muhitni boshqarishni yaxshilaydigan hamkorlik ruhini rivojlantirishi mumkin. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-dekabrdagi "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-436-son qarori bilan "O'zbekiston yashil iqtisodiyotga o'tish maqsadlari belgilandi". Mazkur Qarorga ko'ra 2022 — 2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida belgilangan vazifalarni amalga oshirish, O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tish strategiyasi doirasida "yashil" va inkluziv iqtisodiy o'sishni ta'minlash borasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar samaradorligini oshirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan

¹ Гусев, А. А. (2012). Экологическая политика Европейского союза в контексте концепции устойчивого развития. Научно-аналитический журнал Обозреватель-Observer, 267(4), 88-100.
SJIF:5.219

foydalanish hamda iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida resurslarni tejashni yanada kengaytirish borasida aniq maqsadlar belgilangan bo‘lib, “2030-yilgacha O‘zbekiston Respublikasida “yashil” iqtisodiyotga o‘tish va “yashil” o‘shishni ta’minlash” dasturi qabul qilindi. Shuningdek, issiqxona gazlarini YaIMga nisbatan avvalgi yillardagi darajaga nisbatan 35 foizga qisqartirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarining ishlab chiqarish quvvatini 15 GVtga oshirish, iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida suvdan foydalanish samaradorligini sezilarli darajada oshirish maqsad etib belgilandi. 2030-yilgacha O‘zbekiston Respublikasida “yashil” iqtisodiyotga o‘tish va “yashil” o‘shishni ta’minlash bo‘yicha 2030 yilga qadar Yalpi ichki mahsulot birligiga to‘g‘ri keladigan energiya hajmini 30 foizga kamaytirish (2021-yilga nisbatan), Sanoatda elektr energiyasi iste’moli, umumiy iste’moldagi ulushini 20 foizga kamaytirish, Qayta tiklanuvchi energiya manbalarining elektr energiyasini ishlab chiqarish umumiy hajmidagi ulushini 30,5 foizga kengaytirish (gidroenergetika bilan birga), “Yashil makon” loyihasi doirasida shaharlardagi yashil maydonlarni 30 foizga kengaytirish (aholi punktining umumiy maydoniga nisbatan) ko‘rsatkichlari belgilandi.

Global ekologik standartlar bir necha sabablarga ko‘ra muhim ahamiyatga ega, ulardan biri chegaralar bo‘ylab qoidalarini uyg‘unlashtirishdir. Ko‘pgina ekologik muammolar tabiatan transchegaraviydir, ya’ni bir mamlakatdagi ifloslanish yoki resurslarning kamayishi boshqa mamlakatlarga ham keng miqyosli ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Misol uchun, havo va suvning ifloslanishi chegaralarni tan olmaydi, bu esa davlatlar uchun umumiy standartlarni qabul qilishni talab qiladi. Ushbu uyg‘unlashuv nafaqat savdo va investitsiyalarni osonlashtiradi, balki

mamlakatlarning iqlim o'zgarishi kabi global muammolarni hal qilishda birgalikda ishlashini ta'minlaydi. Xalqaro standartlarga rioya qilgan holda, davlatlar teng sharoit yaratishi mumkin, bu esa korxonalarni ekologik toza amaliyotlarni qo'llashga undaydi, bu esa pirovardida aholi salomatligi va farovonligini oshirishga olib keladi.²

Barqaror rivojlanish global ekologik standartlarni o'rnatish bilan chambarchas bog'liq. Konsepsiyada kelajak avlodlarning o'z ehtiyojlarini qondirish qobiliyatiga putur etkazmasdan, bugungi kun ehtiyojlarini qondirishga urg'u berilgan. Bu iqtisodiy o'sish, atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy mas'uliyat o'rtasidagi nozik muvozanatni o'z ichiga oladi. Global atrof-muhit standartlari ushbu muvozanat uchun zarur bo'lgan asosni ta'minlaydi, bu esa mamlakatlarga tabiiy ekotizimlarni himoya qilish, shuningdek, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga yordam beradigan siyosatni amalga oshirish imkonini beradi. Misol uchun, ekologik standartlarga rioya qiladigan barqaror qishloq xo'jaligi amaliyotlari resurslarni kamaytirmasdan yoki atrof-muhitga zarar etkazmasdan oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashi mumkin.

Yashil iqtisodiyotning oqibat natijasi – qashshoqlikka barham berish, tenglikka erishish, resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish bilan birga, investitsiyalarni jalb qilish, yangi ish o'rinlarini yaratish va yangi bozorlarga chiqish imkoniyatlarini oshirish hisoblanadi. Rivojlangan mamalkatlar “yashil” iqtisodiyotga o'tish – sanoati rivojlangan mamlakatlarda iste'mol va ishlab chiqarish modellarini o'zgartirish, shuningdek, qashshoq iqtisodiyotiga qarshi

² Садовничий, В. А., & Касимов, Н. С. (2006). Становление образования для устойчивого развития в России. Экология и промышленность России, (3), 13-17.

kurashni anglatishi kerak, deb hisoblaydi. Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, resurslar va mablag'larni raqobatbardosh texnologiyalarning ustuvor innovatsion loyihalariga jamlash, iqtisodiy o'sishning an'anaviy modelidan "yashil"ga o'tishni aniq tushungan holda, yetarlicha muvaffaqiyatlarni qo'lga kiritayotgan Yevropa Ittifoqi tajribasini o'rganish muhim. Barqaror rivojlanishga o'tish va "yashil" iqtisodiyotga o'tishni rag'batlantirish davrida o'zgartirish va harakatlanish mexanizmlarini tahlil qilish Yevropa tajribasining mamlakatimiz uchun ayniqsa ahamiyatli bo'lgan tomonlarini aniqlashga imkon beradi, bu tajribalardan esa ichki iqtisodiyotni modernizatsiya qilish jarayonida foydalaniladi.

Bundan tashqari, ushbu standartlarni amalga oshirishda turli manfaatdor tomonlarning ishtiroki juda muhimdir. Hukumatlar, korxonalar, nodavlat notijorat tashkilotlari va mahalliy hamjamiyatlar atrof-muhitni muhofaza qilish qoidalarini samarali yaratish va amalga oshirish uchun hamkorlik qilishi kerak. Korporativ mas'uliyat bu ishda hal qiluvchi rol o'ynaydi, chunki kompaniyalar ko'pincha atrof-muhitga ta'sir qilish bo'yicha oldingi qatorda turadilar. Barqaror amaliyotlarni qabul qilish va global ekologik standartlarga rioya qilish orqali korxonalar nafaqat o'zlarining ekologik izlarini minimallashtirishlari, balki tobora ortib borayotgan ekologik ongli bozorda o'z obro'si va rentabelligini oshirishlari mumkin. Xuddi shunday, jamiyatning ishtiroki muhim; mahalliy aholi qaror qabul qilish jarayonlariga jalb qilinganda, ular barqaror amaliyotlarni qo'llab-quvvatlash va moslashish ehtimoli ko'proq.

Ta'lim va xabardorlik ham global ekologik standartlar samaradorligi va barqaror rivojlanishga sezilarli hissa qo'shadi. Atrof-muhit muammolarini

jamoatchilik tushunishi xulq-atvorga ta'sir qilishi va yanada barqaror turmush tarzini targ'ib qilishi mumkin.³ Atrof-muhitni muhofaza qilish muhimligini, iqlim o'zgarishining ta'sirini va barqaror amaliyotlarning rolini ta'kidlaydigan ta'lim dasturlari odamlar va jamoalarga harakat qilish imkoniyatini beradi. Ogohlikning ortishi atrof-muhit uchun mas'uliyatli mahsulotlar va amaliyotlarga bo'lgan talabning oshishiga olib keladi, bu esa o'z navbatida sanoatni barqarorlikka ustuvor ahamiyat beradigan standartlarni qabul qilishga undaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, sayyoramiz oldida turgan muammolarni hal etishda global ekologik standartlar va barqaror rivojlanish konsepsiyasining integratsiyasi muhim ahamiyatga ega. Ushbu tizimlar nafaqat davlatlar va korxonalarga ta'sirli siyosatlarni ishlab chiqishda yordam beradi, balki manfaatdor tomonlar - hukumatlardan tortib mahalliy hamjamiyatlargacha bo'lgan hamkorlikni qo'llab-quvvatlaydi. Ushbu standartlarni qabul qilish orqali biz iqtisodiy o'sish atrof-muhit yaxlitligi yoki ijtimoiy tenglik hisobiga kelmaydigan kelajak sari birgalikda harakat qilishimiz mumkin. Oldinga borar ekanmiz, xalqaro hamkorlikni mustahkamlash, korporativ mas'uliyatni oshirish va barqaror rivojlanish barcha uchun haqiqatga aylanishini ta'minlash uchun hamjamiyatlarni jalb qilish zarur. Ushbu birgalikdagi sa'y-harakatlar orqali biz nafaqat omon qoladigan, balki kelajak avlodlar uchun gullab-yashnaydigan dunyoni yaratishimiz mumkin.

³ Тагаров, Б. Ж. (2021). Факторы, влияющие на внедрение принципов устойчивого развития в развитых и развивающихся странах. Экономические отношения, 11(2), 425-438.
SJIF:5.219

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Гусев, А. А. (2012). Экологическая политика Европейского союза в контексте концепции устойчивого развития. Научно-аналитический журнал Обозреватель-Observer, 267(4), 88-100.
2. Садовничий, В. А., & Касимов, Н. С. (2006). Становление образования для устойчивого развития в России. Экология и промышленность России, (3), 13-17.
3. Тагаров, Б. Ж. (2021). Факторы, влияющие на внедрение принципов устойчивого развития в развитых и развивающихся странах. Экономические отношения, 11(2), 425-438.